

Itä-Karjalan vapausliikkeen johtaja, Ukko Väinämöinen kuollut.

Sotkamon Musolassa vai-pui ikuiseen uneen tämän kuun 10 p:nä tunnettu Itä-Karjalan vapausliikkeen johtaja Ukko Väinämöinen. Karjalassa hänellä oli, kuten monilla muillakin siellä olevilla, kaksi nimeä: karjalainen ja venäläinen. Väinäjän alkuperäinen karjalainen nimi oli Vasili Leonpöika Levoineen, mutta kirjoissa hän oli venäläisnimen Sidorov. Hän oli syntynyt Itä-Karjalassa Tunkuan pitäjän Kolvuniemen kylässä elokuun 16. päivänä 1855. Jo nuorena hankittuaan itseopiskelun avulla luku- ja kirjoitustaidon hän ryhtyi harjoittamaan kierto-kauppaa Kuopion seudulla. Kesät hän asui kotonaan Kolvuniemessä, talvet kulki kauppamatkoilla pääasiassa Suomessa. Hänen matkansa muodostuivat rajan molemmilla puolilla hyödyksi: Suomesta hän sai uusia herätteitä toteutettavaksi kotiseudullaan; hän vei rajan taakse salaa laittokkaita suomenkielisiä kirjoja, joita kuopiolaiset ystävät hänen mukanaan lähettivät. Karjalassa hän taasen keräili Kuopion isänmaallisen seuran kokoelmiin luonnontieteellisiä ym. esineitä.

Myöhemmällä iällään Väinämöinen asettui entistä enemmän kotikylänsä pysyväksi asukkaaksi, joskin vielä tuli matkoja tehdäkseen Suomeen että Venäjälle. Hänestä tuli vähitellen sekä oman kylänsä ja kuntansa että laajempienkin alueiden luottamusmies. Tätä osoittaa m. m. se, että hän oli karjalaisten edustajadokkana valtakunnan duumaan. Lisäksi hän taidolla johti kuntansa taloudellisia asioita, toisaalta syvästi uskonnonhenkilönä toimitti papin puutteessa rukoushetkiä kotikylänsä kappelissa.

Tulivat sitten maailmansodan myrskyvuodet. Alusta alkaen hän otti uusin tulokkain, bolshevikeihin nähden jyrkän kannan. Tämä tuli esille hänen taistelussaan näitä vastaan sekä omaa kuntaansa koskeissa asioissa että koko Karjalaa käsittävissä vapautusteluissa. Hän olikin tulisieluinen kansanjohtaja. Tämän kirjoittaja muistaa hänet keuhkolla 1919 Uhtuan maakuntapäivillä ensi kertaa tavatessa, miten hänen ilmeistymisensä toisten Tunkuan edustajain kanssa antoi kokoukselle — he tulivat sinne jo kokouksen alettua — erikoista innostusta. Hän tahtoi tutustua perinpohjaisesti jo tehtyihin päätöksiin ja käsittelemään kysymyksiin ennenkuin teki ratkaisunsa. Erkoisesti hänestä tuli Karjalan itsenäisyyspyrkimysten harras kannattaja. Siltä pohjaltahan siihen aikaan luultiin voitavan Karjalan kysymys ratkaista.

Tunkuan kunnan edustajiston johtomies oli jo tällöin harmaanpartainen, mutta hyvin hyvissä voimissa oleva vanhus. Hänhän oli kuin ilmetyt muinaiskalevalainen johtomies. Tästä johtui, että häntä ruvettiin Uhtuan maakuntapäivillä kutumaan Väinämöiseksi, jonka nimen hän omaksui sitten itselleen. Muutama kuukausi myöhemmin miehittivät bolshevikit koko Itä-Karjalan, jolloin karjalaiset johtomie-

V. Väinämöinen.
(Kuva Uhtuan maakuntapäivien ajoilta.)

het siirtyivät suuri pakolaisjoukko mukanaan Suomeen.

Ukko Väinämöinen ei suinkaan täälläkään ruvennut lepäämään. Syksyllä 1921 tuli yhtäkkiä tieto salaisen Karjalan metsäsisijärjestön järjestämästä kansannoususta Itä-Karjalassa. Silloinen Karjalan vapautustelu aiheutui siitä, että bolshevikit, päinvastoin kuin Tarton rauhansopimus edellytti, ryhtyivät entistä räikeämmin orjuuttamaan karjalaista väestöä. Näin alkaneen vapausliikkeen herättäjänä, innostajana ja henkisenä johtajana, metsäsisien isänä oli tulisieluinen vanhus, Ukko Väinämöinen. Jälleen joutuluvat karjalaiset vapautustelijat, niiden mukana Väinämöinen valmoineen ja toistakymmentätuhatta siviiliasukasta, ylivoiman pakottamina siirtymään Suomen rajojen sisäpuolelle. Tästä karjalaisten vapautustelusta oli se hyöty, että maailma näki itäkarjalaisten edelleen mitä valkeimmassa oloissa pyrkivän vapauten; se myös suuresti edisti Karjalan asian pääsyä Kansainalliton neuvoston käsitel-

täväksi vuoden alussa 1921. Väinämöisen asuinpalkaksi tuli nyt Sotkamo, jossa hän suurimmaksi osaksi eli kuolemaansa asti. Rajan taakse jäivät koti, omaisuus ja tytär lapsineen.

Karjalan metsäsisijärjestön edustajana Väinämöinen valittiin Karjalan ulkomaisen valtuuskunnan jäseneksi.

Ankaraa taistelua on Vasili Väinämöisen elämä, niinkuin koko Itä-Karjalan väestönkin elämä, ollut. Mutta Väinämöinen ei koskaan, ei edes Karjalan synkimpiäkään päivinä menettänyt uskoaan Karjalan ylösnousemiseen. Niiden henkilöiden, joiden usko alkoi horjua, turvitsi mennä vain vanhan taatto Väinämöisen luo uutta innostusta saamaan. Ruumis raihnaisena, vailla silmiin valoa hänessä kuitenkin sisäinen tuli yhä paloi ja vapauden henki oli ehtymätön. Oli liikuttavaa, mitenkin vainaja, viimeksi ennen talvisotaamme tavatessamme, kuiskasi korvaani salaisena asiana — vaikka olimmekin kahden huoneessa — eräitä uusia huomioon otettavia seikkoja tulevassa Karjalan vapautustelussa.

Karjalan kansan herättäjä ja innoittaja on nyt poissa. Hänkin näki, kuten kerran Israelin kansan suuri johtaja, henkensä silmillä vapautuvan maan, hänen omansa, johon hän niin mielellään olisi mennyt, mutta jota iloa hänelle ei suotu. Varmaankin hän silti oli tyytyväinen havaitessaan uuden Karjalan huomenen koittavan ja tietäessään hänen monen monien Karjalan kansan ja sen vapauden puolesta korkeuksiin nousseiden palavien rukoustensa tulleen kuuluksi.

Me nuoremman polven karjalaiset teemme hartain ja kiitollisin mielin kunniaan pois menneen johtajamme kunniaakkaalle ja esimerkilliselle elämäntyölle!

W. K.